

Башманівський В.І. М. Зеров – перекладач латиномовних текстів Г. Сковороди // Матеріали п'ятої всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Сучасний соціокультурний простір 2008». – Київ, 2008. – С. 75-77.

Канд. філ. наук, доцент кафедри
новітньої української літератури та соціальних комунікацій
Башманівський В.І.

М. Зеров – перекладач латиномовних текстів Г. Сковороди

Творчість М.К. Зерова займає вагоме місце в розвитку української літератури початку ХХ століття. Поверненню творчої спадщини неокласика завдячуємо багатьом літературознавцям, серед яких доречно виділити М. Ореста, М. Рильського, Г. Кочура, Т. Гнідич, Яра Славутича, В. Брюховецького, С. Білоконя, В. Івашка, О. Гальчук, С. Гречанюка, Д. Павличка, М. Москаленка, М. Сулиму та інших.

Незважаючи на великий пласт літературознавчих студій, твори представника „грона п'ятірного” досліджені ще не повністю. Актуальною лишається перекладацька робота М. Зерова над латиномовними текстами Г. Сковороди, адже, як відомо з попередніх досліджень творчості письменника, коло його інтересів не замикалося лише на античності. М. Зеров намагався охопити якомога більше оригінальних творів. Вимогою, яка рухала перекладачем, була, безсумнівно, висока якість написання художнього твору. Водночас немало уваги приділяє дослідник і зразкам української класики. Так, опрацьовуючи цілу групу латиномовних творів С. Яворського та Г. Сковороди, перекладач зупиняється саме на тих, які найбільше уособлюють гармонійне поєднання культур античної та української. Цікавою, на наш погляд, є група перекладів латиномовних текстів Г. Сковороди: „Похвала бідності”, „От вона, молодість року!”, „Епіграма” та „На день народження Василя Томари”. Ці твори, на думку В. Брюховецького, є „інтерпретацією українською мовою латинських віршів [1, с. 192]”. Ці твори сам М. Зеров визначає, як ” послання або речі... епістолярного походження. В них майже немає того глибокого й інтимного

ліризму, тієї щиросердної сповіді „хаотичного й тривожного духу [2, с. 363]”. М. Зеров в особі Г. Сковороди знайшов підтримку власних симпатій до культури античності. У цих творах натрапляємо на образи-символи давньогрецької пори, що завдяки чільному зв'язку з джерелами, в основі яких лежить антична міфологія, нарощують потенцію свого звучання. Г. Сковорода був добре обізнаний із культурою античності, тому і вводив до своїх творів окремих героїв грецького пантеону. Так, у поезії „Похвала бідності” зустрічаємо „багато перефразувань з Горация. „Злиденний Ір”, що згадується в передостанній строфі, старець на острові Ітаці – про нього (про його заздрощі й жадність) – оповідає Гомерова „Одіссея” [2, с. 364]. У поезії „На день народження Василя Томари” зустрінемо образ Василя, який „погрецьки означає царський, божественний... [3, с. 482]”.

Захоплення мистецькими досягненнями Греції та Риму поряд з умінням поєднувати образні системи античності й середньовіччя слугували М. Зерову у виборі орієнтирів в оригінальній поезії Г. Сковороди.

У творчих студіях українського неокласика можемо відстежити подібну трансформацію символіки минулого, але вже в сучасне літературне життя. Постійний зв'язок образів сквородинської та зеровської поезій простежується у взаємодії з багатьма іншими, на перший погляд автономними, семантика яких виявляється залежно від функціонування всієї образної системи. Так, у вищезгаданих рядках Г. Сковороди, присвячених Василю Томарі, М. Зерову імпонує поєднання образних систем епохи античності та середньовіччя (Василь, Адам, Єва), що завдяки творчому переосмисленню набувають у філософа нового звучання.

Не менш цікавою є і система образів „Епіграми” з домінуючими античними символами (Венера, Купідон, Гелікон, олімпійці, Музи та ін.). Використовуючи форму діалогу Венери з Музами, Г. Сковорода визначає вершини справжнього мистецтва. М. Зеров невипадково звертає увагу на „Епіграму”, адже в ній була знайдена підтримка його неокласичних поглядів, особливо актуальних у 20-30-х роках, оскільки думки поета не завжди мали

схвальні оцінки в літературних колах сучасників. Він не був відірваний від культурного процесу, що назрів і з особливою силою розвивався на початку ХХ століття. Беручи участь у диспутах з літературно-мистецьких тем, Микола Костьович висував власні проекти розвитку рідної культури. Базою у цих програмах завжди була класика. Пошук однодумців серед українських класиків привів М. Зерова до Г. Сковороди. Латиномовна поезія „От вона, молодість року!” стала підтвердженням власних студій літературознавця. У ній Г. Сковорода звертається до проблем душевної чистоти та порядності, потреба яких з особливою силою постала в часи М. Зерова.

Вірш налаштовує реципієнта на серйозні роздуми щодо сенсу життя. Твір витриманий у межах двох полярних тональностей, де з кожним рядком розгортається авторська думка про справжні непідробні людські чесноти. Автор осуджує суєтний світ, що вабить і спокушає славою та оманливими добродійностями. М. Зеров акцентує увагу на сквородинських поезіях, пов'язаних з аморальністю окремої людини, та на загрозі морально-духовного падіння всього суспільства. Ця думка набула свого логічного продовження в сонетах „INCOGNITO”, „PRO DOMO” та ін.

У перекладах дослідник фіксує стан духу Сковороди та його оточення. З цією метою він використовує всі здобутки попереднього художнього розвитку людства та національної культури. Поет намагається відвернути сучасників від різного роду суспільних негараздів, пов'язаних із політизацією, а звідси й примітивізацією мистецтва. Альтернативою цим поглядам М. Зеров вважає здобутки світової культури. Досить вагомою є авторська спроба передачі модерних поглядів через оновлену сонетну форму.

Література:

1. Брюховецький В. Микола Зеров. Літературно-критичний нарис. – К.: Радянський письменник, 1990. – 308 с.
2. Зеров М. Українське письменство / Упоряд. М. Сулима: Післям. М. Москаленка. – К.: Вид-во Соломії Павличко „Основи”, 2003. – 1302 с.

3. Сковорода Г. Вірші, пісні, байки, діалоги, трактати, притчі, прозові переклади, листи. – К.: Наукова думка, 1983. – С. 542.